

هەریمی کوردستان و ئەگەری دابەشبوونی ئاکپارتی

06-10-2019

نووسەرەکان

ناوەندی لیکۆلینەوهی رووداو

زىيان رۇژھەنلىرى

بەرايى

عەلى باباجان يەككىڭ لە روخسارەكانى كابىنەكانى پىشوووتى حكوومەتى توركىيا و لە دامەزراپنەرانى پارتى دادو گەشەپىندان، قولى لن ھەلمالىيە تا حىزىيىكى تازە درووستىكات. دەمىكە باسى ھەبوونى گرووپىكى نارازى لەنيو ئەو حىزبەدا دەكرىت كە لە سەرەتاي 2000كانەو تا ئىستا سوكانى دەسەلتاي توركىيا بەدەستەو ھەيە. عەلى باباجان حىزب دابمەزىننىت و دابنەمەزىننىت، كىشەى ناوخۇيى حىزبەكان يەككىڭ لە گىرنگىرتىن بابەتەكانى سىياسەتى ناوخۇى توركىيا كە ئەمەش دەتوانىت كارىگەرى لەسەر سىياسەتى دەرەو ھە و جۇرى پەيوەندىيەكانى ئەنكەرە لەگەل ھەولپىرىش دابنىت.

ئەگەرى دابەشبوونى ئاكارىتى

نەك تەنیا عەلى باباجان بەلكوو دەنگۇى ئەو ھەيە كە ئەحمەد داودئوغلۇو سەرۇكۆھەزىرانى پىشوووى ئەو و ئاتەش بىر لە دامەزىراندنى حىزىيىك بكا تەو. ناپەزايىيەكان لەنيو ئاكارىتى زىاتىر دواى ھەولەكانى سەرۇكى ئەو حىزبە بۇ گۇرپنى سىستەمى سىياسى و ئات و كۆكرىنەو ھەي دەسەلتەكان لە دەستى سەرۇكايەتى كۆماردا زىاتىر بوون. نارازىيەكان پىيانوايە ئاكارىتى لەو پىرەنسىپانە لايداو ھە كە بۇى دامەزراو ھە وردە وردە دەسەلتەگەرايى كەس و بىنەمالەيەكى تىدا زال بوو.

ھاوكت لەگەل ئەوانەشدا، توركىيا بەرەبەرە وازى لە رىفۇرمەكانى تايبەت بە ئەندامبوون لە يەككىتى ئەروپا ھىنا و گەپانەو ھەيەكى لە ئىسلاھ و دىموكراسى دەستپىكىرد و لە جىاتى ئەو ھەش، سىياسەتى پىشەستوو بە ئەمن و ئاسايىشى گەشەپىدا كە ئەمەش واپىرد، تا دەمارى نەتەو ھەرايى- ئىسلامى لە نيو ئاكارىتى بەھىزىر بىت. كۆنترۇلەكانى سەر ئازادى دەرپىن زىادىان كىرد و لە پىرسى كوردىشدا گەپانەو ھەيەك بۇ دواو دەستپىكىرد. لە ئاستى سىياسەتى دەرەو ھەشدا ناكۆكپىيەكان لەگەل ئەروپا و ئەمىرىكا زىاتىر بوون و نىزىكبوونەو ھەي زىاتىر لە رووسيا و و ئاتانى ناوچەكە كرا.

بىشك، ھاوتەرىب لەگەل ئەمانەشدا، ئابووورى توركىياش گەشەكردنەكەى جارانى نەما كە ھۆكارىكى سەرەكەوتنى ئاكارىتى بوو. لەدواى 2015و تەكانەو ھەي دامەزىنەران و كەسانى دىارى ئەو حىزبە زىاتىر بوو. دوا بەدواى ئەو ھەش رىژەى دەنگەكانى ئاكارىتى لە ھەلبۇزاردنەكاندا بەرەبەرە كەمىان كىرد كە ئىستا و پىشپىنى دەكرىت لە دەورى 34% ى دەنگەكانى توركىيا بىت.

دواى كەمكىردنى بەرچاوى دەنگەكانى ئاكارىتى لە ھەلبۇزاردنە محەلپىيەكانى ئەمسالدا، دەنگى ناپەزايى لەنيو ئەو حىزبە زىاتىر بوو. عەلى باباجانىش ھەك دىارتىن رووخسارى ئەم قۇناخە دەرەكەوت. بەپى ئەو زانىارىيانەى بىلاو كراونەتەو، كۆبوونەو ھەي ئەردۇغان- باباجان لەسەر ئەگەرى گەپانەو ھەي باباجان بۇ ناو كابىنە سەرىنەگرتوو ھە باباجان چەندجارىك جەختى كىردۇتەو ھە كە ئاكارىتى لەو ھىلانە لايداو ھە كە 2002 بۇ ئەوانە دامەزراوو. ھەرچەندە ھىشتا بەرەسەمى ھىچ شتىك لە ئارادا نىيە بەلام، ھەندىك لە سەرچاو ھەكان باس لەو ھەدەكەن كە بە ئەگەرى زۇر، باباجان لە پاپىزدا حىزبىكى نوچ درووستدەكات. ئەو بانگەشەى عەدالەت و ئازادى دەكات و كەسانى ھەك عەبدۇلا گولپ، نىھاد ئەرگولپ، حىسزىن چەلىك و مەحمەت شىمەشەك و بەشىر ئاتالاي لەگەلدايە. جگە لە خەتى ئاكارىتى 2002، كەسانىكى گەنج و بىرۇكرات لە ئەروپا و ئەمىرىكا لەگەل بەشنىك لە خاوەنكار و بازىرگەكان، كەسانى لىبرال و بەشنىك لە موخافزەكارەكانى كوردىش پىشتىگىرى لە باباجان دەكەن.

ژمارەپەك لە كەسانى نىك لە ئاكارىتى پىشپىنى ئەو دەكەن كە ئەگەر باباجان حىزبىكى تازە دابمەزىننىت، 3%-4% ى دەنگەكان بىات. بەلام، كەسانى نىك لە باباجان ئەو رىژەيە بە 18% دەزانن. ھاوشانى ئەو ھەش، ئەحمەد داودئوغلۇو، جموجۇلپىكى بۇ كارىكى سىياسى تازە دەستپىكىردوو. بەلام، زۇرلا كۆكن لەسەر ئەو ھەي كە لاينەنگرىكى زۇرى نىيە ھە ئەگەرى رىككەوتنى لەگەل يەككىڭ لە بالەكانى ئاكارىتى، و ئا باباجان يان ئەردۇغان زىاتەر.

ھەرىمى كوردستان و ئەگەرى دابەشبوونى ئاكاپارتى

حالى ھازىر، ئەڭ تەنبا ئاكاپارتى بەلكوو گىرنگىرتىن ئەھزابى سىياسى لە توركىيا كىشەى ناوخۇپىيان ھەيە. دەكرىت باس لە ھەبوونى سى بالى جىياى كەمالىستەكان، نەتەوگەراكان و چەپەكان لەنىو پارتى گەلى كۆمارى بگرىت. مەھەپە دابەشبوونىكى گەرەى لىن درووستبوو كە دواجار ئىي پارتى لىكەوتەو و ئىستاشى لەگەلدا بىت ھەم ئىي پارتى، ھەم مەھەپەش كىشەى ناوخۇپىيان ھەيە. ھەدەپەش كىشەيەكى سەرداپۇشراوى نەتەوگەراكانى كورد و چەپەكانى تىدايە و پۇتانسىيەلى دەرەكەوتنى كىشەى لاپەنگرانى ئۇجالان و ئەوانى دىكەشى لە ھەناودايە.

لەماوئى نىزىكەى دوو دەپەى رابردوودا، ئاكاپارتى سوكانى دەسەلتى توركىياى بەدەست بوو وئەمەش واىكردووو كارىگەرىي لەسەر پەيوەندىيەكانى ئەنگەرە- ھەولنىر و ئەنگەرە لەگەل كوردەكانى باكور ھەبىت. ئەگەرى دابەشبوون كىزبەكەى، ئەردۇغان پالدىنەت تا زىاتر بەرەو نەتەوگەراكان بچىت يان پرۇسەيەكى جىاواز بۇ ئاشتكردنەوئى كورد دەستپىيكات. ھەلبەت تا ئىستا، نىشانەكان زىاتر ئەگەرى سەرگرتنى بزارەى بەكەم پىشانەدەن. ەلى باباجان كىزب درووستىكات سىياسەتى ناوخۇى توركىيا دەگورپىت و ھاوسەنگىيەكان سەرلەنوئى تەعرىف دەبنەو. كىزبىش درووستنەكات و رىنگەى رىككەوتنەو لەگەل ئەردۇغان ھەلبزىرىت، دىسان سىياسەتى ئاكاپارتى بەرەو گۇران دەچىت.

بۇ ھەرىمى كوردستانىش وباشترە كە لە پەيوەندىيەكانى خۇيدا لەگەل توركىيا، ئەگەرى ئەو گۇرانكارىيە لە پىشچا و بگرىت. لەگەل ئەوئى كە ئاكاپارتى ھىشتا بەھىزترىن كىزبى توركىيا بەلام نارازىيەكانى ناوخۇ و كىزبەكانى ئۇپۇزىسىيۇنىش كەم نىن و ئەمە وادەكات كە فراوانكردنى پەيوەندىيەكان لەگەل لاپەنە جىاوازەكانى توركىيا بە قازانجى ھەرىمى كوردستان بىت. وانا بىرىك لە قۇناخى پۇست ئاكاپارتىش بكاتەو.